Szalay László Pál

# *Reformáció havában*

Tavaly három különböző Bibliát kaptam ajándékba, barnából tetemest, pirosból kicsit, és szürkét közepeset. Különböző korok és hitbéli felfogások megnyilvánulásai arra, hogy eljusson az Isten üzenete az emberhez. Hagyományos módon felütve és a személyes betűbog, gubanc piszkálása útján, a megelevenítő Lélek remélt jelenlétében haladni a nagy felfedezések felé. 2017-ben, a reformáció 500 éves évfordulóján sem tapasztaltam ezt a fajta Szentírásözönt az életemben. Épp idén merült fel egy lelkészportré készítés közben, hogy egy életen át végzett szolgálat alatt hány Bibliát használt el az illető. A válasz a kíváncsiskodásomra négy-öt példány volt. A kapott három Biblia akkor már majdnem egy egész szolgált aranyfedezetét jelentené? Nem tudom, de háromszor aláhúzva érzékeltem fokozódó jelentőségét ezeknek az adományozó gesztusoknak.

A boldog nász bekövetkezte után az ajándékok bontogatása során az ifjú párnak kiderül, hogy a kávéfőzőből több van a kelleténél. A reggeli kávé fontos része 100 milliók életének a bolygón, de azért ritka az a háztartás, ahol a fekete lé sajtolására alkalmas masinából egynél többre van szükség a konyhapulton. A Biblia más, mint a kávéfőző. Nem válik feleslegessé egy ráadás a sorban, sőt. Azt hiszem értem azt a lelket, aki nem tiltakozik a gyűjtőszenvedély fellobbanásakor. Ilyen volt Ötvös László lelkipásztor, atyai jóbarátom, akinek a mindene volt a Biblia. Nem csak a Biblia mondanivalója, a nyersanyag, amiből nap mint nap építette a saját és gyülekezetei egzisztenciáját és üdveszenciáját. Neki a „tárgy" a könyv, Szentírás minden példánya maga a kijelentés, az istenközlés fényes magaslata. Az idei Doktorok Kollégiumán Debrecenben már nem találkozhattunk, csak emlékezhettünk a versei, vallomásai útján a nagy emberre, aki hitével, szent derűjével mindig a megdicsőülés hegyének atmoszféráját lélegezte be és ki. Milyen előrelátó volt, hogy a számára legfontosabból, a Bibliából és az emberszeretetből hagyott itt is, ott is egy-egy darabot. Rám se volt rest testálni belőle, s most úgy érzem én következem a sorban…

A Szentírás itt van a kezünkben, bárhogy is képzeljük el, akár papír alapon, de lehet digitális formában is. Ez viszont nem volt mindig így. Sokan gondolják, hogy a Biblia és annak mondanivalója csak a nyomtatás feltalálása után terjedt megállíthatatlan sebességgel. Bár drága mulatságnak számított Szentírást birtokolni, de nem csak az egyházi berkekből lehetett szerezni bibliai passzusokat. A szerzetesrendek mellett

világi műhelyek is készítettek ilyen céllal kiadványokat, melyek kis méretű, illusztrált Bibliák voltak.

Luther élettörténetében gyakran olvashatunk arról, hogy a kolostorban egyetlen leláncolt Bibliát talált, amit szorgalmasan tanulmányozott. Természetesen nem csak ilyen hatalmas Bibliák voltak, amiket szilárd lábon álló olvasópultoknál lehetett forgatni. Ezeket a speciális méretű Szentírásokat atlaszbibliáknak nevezték a görög mitológiai hős heroikus tartóerejére utalva. Ott voltak még a moralizált Bibliák, melyek az erkölcsi üzenetet képi formában adták tovább. A szegények Bibliája is igen népszerű termék volt a középkorban, amelyek a szöveg misztikus és meditatív szerepére helyezték a hangsúlyt. Szentírási szövegek, részletek, szakaszok, citátumok, különböző feldolgozásokban, képekkel, magyarázó szövegekkel, ó- és újszövetségi párhuzamokkal léteztek. Állítják, hogy 12. és 13. századból az érméken és az épületeken kívül bibliai szövegekből maradt fent a legtöbb emlék.

A Biblia jelentősége nem kétséges, korszakokat átívelően meghatározza a dolgokról való gondolkodást. Viszont a Biblia nagy áttörése mégis egy személyes felfedezéshez kapcsolódik, méghozzá Luther Márton Ágoston - rendi szerzeteshez. Olyan valamivel próbálkozott Luther, ami meglepetésként hatott. Nem a szerzetesi élethez rendelt gyakorlatokon keresztül jutott közelebb a lelki békéjéhez és Istenhez, hanem a Szentíráson keresztül. A fő elfoglaltságává a Szentírás tanulmányozása vált. El is ért egy olyan pontig, amikor úgy érezte, hogy a kijelentés személyesen hozzá szól. A Római levélben tett felismerésének rendelte alá a teológiáját: *„Az igaz ember pedig hitből fog élni”* (Róm 1:17). Ezt nevezik toronyélménynek, amiről csak élete vége felé beszél nyíltan Luther. A személyes vívódására, lelki segélykiáltására válasz érkezett. Nem is akárhonnan, hanem egyenesen az Istentől.

Ennél erősebb, súlyosabb, komolyabban veendő bizonyítékra nem volt szüksége. Persze szemére hányták, hogy mindent ennek a jegyében tett. Úgy fordította le később a Szentírást, hogy az ő érvelése kerüljön ki belőle győztesen. Nehéz megbocsátani a reformátornak azt, hogy az Igét állította megkérdőjelezhetetlen tekintélynek. Ehhez nem voltak hozzászokva az egyházban. A vita, amit folytattak volna, elcsúszott, mert az egyik fél az isteni kegyelemről, a bűnbocsánatról addig a másik fél a tanítói hivatalról és az egyház tekintélyéről akart eszmét cserélni. Luther a pápai tekintélyt egy pillanat alatt a betű tekintélyére váltotta fel.

Luther az ige alapján eljutott oda, hogy az Istené a tett, az emberé pedig a felismerés, beismerés és elfogadás. Előtte olyan példák álltak, mint Pál apostol és Szent Ágoston. Az ő viharos életük, hittapasztalásuk folyamatosan alakította a reformátor gondolkodását. Így született meg

az egyház megjobbítására szánt vitairat, a 95 tétel, majd pedig Wartburg várában a Biblia-fordítás, ami közérthetővé, olvasmányossá tette az emberek számára a Szentírást.

A reformáció a Biblia újbóli felfedezése, tekintélyének elfogadása, igazságainak megismerése. A Bibliának újból és újból kézbe kell kerülnie, hogy megszólalhasson és megszólíthasson. Nincs jobb módszerünk, hatásosabb applikációnk, finoman csiszolt mesterkulcsunk az isteni valósághoz. Luther szerint az ige a jászol, amiben Isten Fia fekszik. A Lélek munkája, az őszinte kíváncsiság, és a belső, megrendítő kérdésink valósága elhozza azt a feltárulást, ami számunkra is toronyélményként realizálódik. Ha nem is egy magas épület elzárt cellájához kötődik majd a felismerésünk, de bizonyos, hogy a saját látómezőnkön messze felül emel a kijelentés, hogy oda láthassunk, ahová egyébként soha máskor. Ahogy egymásra tesszük a Bibliákat, amint egymásra épülnek bennünk a Szentírás igazságai, úgy jutunk egyre magasabbra. Az Illéssel, Mózessel, Jézussal való társalgás megmutatja a folyamatosan változó egyházunk jövőjét. Most már nem is kérdés, hogy mire is ez nagy Biblia dömping. A kicsinyeknek kell mire felállniuk, hogy végre észrevegyék, meglássák, kinek a portáján intézkednek, rendezkednek úgy, mintha otthon lennének. Pedig itt mindenki vendég és a házigazda volt, aki fizetett…